

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 38.

Lýsingaprisur fyri peltireglur, 30 øyr, á forsiðuni, 20 øyr, á 3. og 4. síðu. Við stóru lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 17. septembir 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Bláðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstíðum og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11-5. Telf. 114.

TAD TYKIST AT HAVA

loypt kvøkk í ein part av teim álitismonnum, ið Føroyingar hava sett inn á Føroya Løgting, at tær nýrakaðu búnaðarlógirnar ikki vóru samtyktar á tingið í ár í tí «skilið», sum eitt minntal í Løgtingsins búnaðarnevnd kravdu.

Hann missur ikki, ið fyrst far, er gamalt orðatak, og sjálvandi hevir tað verið ætlanin at tingið stíð fyrst, ið hevir verið hin grái trúðurin, ið gingið hevir ígjøgnum ein part av teim broytingum, ið sami minntalur hevir kraft í teim uppskotum, sum «kommissionin» av 1908-1911 hevir lagt úr hondum.

Tað fellur tí væl so óúgt, látið framhótið er uppá prent í einum bláð, at sambands- og javnaðarmenn tóku seg saman til at drepa búnaðarlógirnar, og tað fæst eisini meiri hylling á við at kanna uppskot, ið framkomin eru av hesum sama minntali, ið kravdu hesar lógir samtyktar við egnum broytingum.

At «kommissionen» starvið var lúgt í 1911, er væl øllum kunnugt, og at Løgtingið hevir sett lítið til virkis av hesum starvi, kenna eisini øll. Tað kann einki nyttá, at menn siga «seg» at hava «arbeitt» við búnaðarlógum í 18 ár; tí tað fremur aldri hesi lóguppskot. Ikki fyrr enn ein so stórir partur av lögtingslimum, sum krevst til tað, stemma fyri, kann eitt slíkt lóguppskot verða samtykt á Løgtingi.

Á hesum sinni kundu lógirnar heldur ikki verða samtyktar, tí tær heldur ógjølla vóru handfarnar. Rættin til at sign ógjølla hevir ein, so skjótt tað er allmannakunnugt, at hesar lógir vóru á tingi í fjór beindar í nevnd, og so ikki sáust aftur fyrr enn á Ólavsøku í ár. Í nevndini var málið væl so leysliga umfarið, tí fáir vóru fundirnir hildnir og lítið var talað um tað, ið fyrilá, men «arbeidið» var «liugt» 21. august. Tá var avgjørt, at partarnir ikki kundu fylgjast í uppskotum. Og hvør parturin tók sína stóðu. Sjálfstýrismenn í einum bólki, sambandsmenn í øðrum og javnaðarmaðurin einsamallur. Og hansara stóða er greidd í hansara parti av nevndarlátinum. Her sigur nevndarlátur M. S. Viðstein:

Som Medlem af Lagtingets Landboudvalg finder jeg Anledning til at fremsætte følgende,

idet jeg herved motiverer min Stilling til de i Landboudvalget i 1929 behandlede Sager: Landbolovene.

- 1) Forslag til Lov for Færøerne om Hagens Styrelse og Drift,
- 2) Forslag til Lov for Færøerne om Grandestævne m. m.,
- 3) Forslag til Lov for Færøerne om Hegn og Markfred.

Ad. 1) Jeg skal, uden at kritisere Lovforslagets Affattelse og Grundlag i det hele taget, dog tillade mig at bemærke, at det er ganske umotiveret, utiltalende og absolut ikke tidssvarende, at Lovforslaget indeholder Bestemmelser af nogen Art, hvorved der hjemles Hagen Græsningsret for Faar paa Indmark.

Lagtinget, ligesaa lidt som Lagtingets Landboudvalg, kan ikke være uvidende om den Skade, losgaende Faar forarsager paa Indmarken, saavel ved at afede Eftergroden om Efteraaret og det spirende Græs om Foraaret.

Da netop denne Bestemmelse om Hagens eller Faarens Græsningsret paa Indmarken har været til stor Gene og Skade for Trobrugere, og da Bestemmelsen saaledes virker hæmmende for Opdyrkningen og samtidig formidsker Lysten til Opdyrkning i en væsentlig Grad, maa det være naturligt og i Kontakt med Udviklingen i et civiliseret Samfund, at hele Lovforslagets fjerde Afsnit: Hagens Græsningsret for Faar paa Indmark, Kapitel 8, fra § 31 til og med § 37, udgaar.

Endvidere maa det anses for ikke at være tidssvarende, naar der i Kapitel 10, Torveskær, er indsat en Paragraf, hvis Ordlyd tydelig tager Sigte paa at beskytte Torveskærrettighederne mod den i den senere Tid fremskredne Opdyrkning.

At smaa Jordbrugere (trædarmenn) har følt sig meget forulempede eller maaske rettere forhindrede i Opdyrkningen ved saadanne Bestemmelser, er en Kendsgjerning. Idet der i saa Henseende henvises til Thors-havns Byraads Skrivelse af 13. Marts 1909 til Landbokommissionen, kan det anføres, at det samme gør sig gældende flere andre Steder paa Færøerne.

For at nærværende Lovforslag ikke helt skal blive forfæjlet, foreslaas det, at der til § 43 tilføjes som nyt Stykke: «Alle Torveskærrettigheder bortfalder for de Arealers Vedkommende, der indlægges til Opdyrkning». Paragrafferne 44, 45 og 46 udgaar.

Ad. 2) Hvad angaar Forslag til Lov om Grandestævne m. m. paa Færøerne, vil det ikke være hensigtsmæssigt at gennemtvinge en forhastet Vedtagelse af denne, selv om man kunde slutte sig til de af Hr. Effersøe m. fl. foreslaede Ændringer.

At Loven af 1891 trænger til en helt gennemgribende Revision, er indlysende, men da Forholdene tegner til at udvikle sig i den Retning, at Ejen-

domsbesidderen ikke faar mere Ret til at indvirke paa Lovbestemmelser Affattelse end den besiddelsesløse, er det helt midladelserligt yderligere nu i 1929 at gøre Forsøg paa at lovfæste Bestemmelser, hvor Ejendomsbesiddere har en vis uindskrænket Ret, altsaa en Stat i Staten paa en anden Maade.

Da det strider mod Socialdemokratiets Grundprincipper at lovfæste Regler, hvor der ikke tages tilbørligt Hensyn til de ejendomsløse Individier i Samfundet, finder jeg ikke Tidspunktet at være inde for paany atter at lovfæste Jordejendommenes Rettigheder og Herligheder med Bestemmelseret og Myndighed, endda med de førnævnte af Hr. Effersøe m. fl. foreslaede Ændringer, hvilke iøvrigt kan tiltrædes.

Ad. 3) Ved «Forslag til Lov om Hegn og Markfred» vil det være at anføre, at «Lov for Færøerne (Nr. 49/1922) om Værn for Indmarken» er af ganske ny Dato og indeholder Bestemmelser, som, om disse vil blive haandhaevde paa rette Maade, for en væsentlig Del vil kunne skaffe en efterstræbt Markfred.

Det vil derfor være u hensigtsmæssigt at kræve hele Lovens Ophævelse allerede nu og i Stedet vedtage Landbokommissionens Udkast til «Lov om Hegn og Markfred» med Ændringer, foreslaede af Hr. Patursson m. fl.

Man bør ikke nutildags fordybe sig i Betragtninger om Fred paa Udmarken, for den rette Fred paa Indmarken er sikret og lovfæstet. Derfor bør der ske en Adskillelse, saaledes at Udmærk (Hauger) og Indmark (Bo og Trøer) beskyttes af hver for sig gældende Lovbestemmelser.

Angaaende Hegnforhold paa Udmærken kan det ikke anses for at være tvingende nødvendigt — under Henviisning til den allerede fremskredne Tid af Lagtingsamlingen, hvor mange andre vigtige Spørgsmaal venter paa sin Løsning og for Tiden beror i Lagtinget Landboudvalg — i Aar at træffe endelig Bestemmelse herom.

For yderligere at værne Indmarken og for at Opdyrkningsarbejdet kan være betryggende for dets Udøvere, Ejer eller Lejer, vil det være nødvendigt at foretage enkelte Ændringer i «Lov om Værn for Indmarken», da disse paa enkelte Steder knæsetter Hagens eller Faarens Ret paa de opdyrkede Arealer.

Her er tydeligvis greitt frá stóðu javnaðarmanna til helta mikla lógmál, búnaðarlógirnar. Og fyri at atgongd verður til gjøllari at gjøgnumhuga hesi lógaruppskot, so tey kunnu gerast meiri demokratisk, áður enn samtyktar verða hesar lógir, settu vit uppskot um at niðurlægga viðgerðina av hesum lógum til næsta árs. Hesum uppskoti greiddu sambandsmenn eisini atkvøðu fyri, og var tað samtykt.

Til Salg.

Den ufuldendte Bygning paa „Abbatro“ med tilhørende Grundstykke Matr. Nr. 536 er til Salg ved Henvendelse til

Sagfører H. Simons.

Forholdet mellem Danmark og Island.

Det dansk-islandske Nævn har afsluttet sine Møder. — Et islandsk Blad retter et uberettiget Angreb paa Ligeretsbestemmelsen i Forbudsloven. — En Diskussion om Bestemmelsen i Nævnet. — Interview med Professor Erik Arup.

København, 1.—9.—29.

Det dansk-islandske Nævn er færdigt med sine Møder, og et officielt Communiqué er udarbejdet. Dette har følgende Ordlyd:

«Dansk-islandsk Nævn har afholdt Møder paa Christiansborg i Dagene 21.—30. August. Nævnet har særlig drøftet Spørgsmaalet om Udleveringen af Museumsgenstande fra Nationalmuseet i København til Reykjaviksmuseet og har herom vedtaget en Henstilling til Regeringerne af følgende Ordlyd:

Museumssagen.

Spørgsmaalet om Udlevering til Island af visse i Nationalmuseet beroende Genstande har været til Forhandling i en Række Nævnsmøder siden 1925 saavel principielt (Protokol 19, Juni 1926), som med Hensyn til de enkelte i Betragtning kom-mende Genstande.

Der har for Nævnet foreligget til Drøftelse saavel en Fortegnelse, hvormed Direktørerne for Nationalmuseet og for Musæet i Reykjavik var enedes i Sommeren 1927, som den Fortegnelse, der er udarbejdet af det under 1. Juni 1928 af Undervisningsministeriet nedsatte sagskyndige Udvalg, endvidere en Fortegnelse, som fra den islandske Afdelings Side foreligger i Nævnsmødet 1927, over 25 Genstande, som ogsaa ønskedes afgivet.

Der har paa det saaledes foreliggende Grundlag ikke været Mulighed for at naa til en Indstilling, hvormed de to Afdelinger har kunnet samles, og man skal derfor indskrænke sig til at henstille til den danske og den islandske Regering, at man paa det ovennævnte principielle Grundlag (Protokol 19, Juni 1926) søger en Afgørelse af Sagen, hvilende paa Gensidighed i Afgivelse af Museumsgenstande.

Genstande til Danmark.

Medlem af Nævnets islandske Afdeling Einar Arnarsson ønsker hertil at føje, at han under Henviisning til sine Udtalelser i Nævnsmødet 24. Aug. 1929 er enig deri, at Sagen løses paa det i 1926 opstillede Grundlag og i, at Island afgiver til Danmark enkelte Genstande, der maatte findes i Samlingen i Reykjavik og som Danmark kan have Billighedskrav paa.

Den gensidige lige Statsborgerret.

Desuden blev der fra begge

Afdelinger forelagt og drøftet Materiale til Belysning af Virkningerne af Bestemmelsen i Forbudsloven om den gensidige lige Statsborgerret, ligesom man drøftede Afslutningen af en Voldgiftstraktet mellem Danmark og Island og Betingelserne for en Overenskomst om gensidig Overflytning af Medlemmer fra danske og islandske Sygekassers.

Der takkes for godt Samarbejde.

Om Nævnets Møder sendes der nu Skrivelser til Islands og Danmarks Statsministre. Ved Mødets Slutning takkede Formanden for den danske Afdeling af Nævnet, Folketingsmand Halfdan Hendriksen, Islænderne for godt Samarbejde, hvorefter Jón Baldvinsson takkede paa den islandske Afdelings Vegne. Næste Aar samles Nævnet til Møde i Reykjavik.

Et islandsk Angreb paa Ligeretsbestemmelsen.

Som det ses af det udsendte Referat har man ogsaa paa Nævnets Møde drøftet Bestemmelsen i Forbudsloven om den gensidige lige Statsborgerret. Efter hvad vi erfarer skal denne Drøftelse dog kun have været af akademisk Art, idet der ikke skete nogen Vedtagelse. Der kan i den Anledning være Grund til at omtale en Artikel, som det konservative Blad «Island» bragte i Begyndelsen af indeværende Maaed. I denne Artikel kritiseres Ligeretten, der betegnes som «det skammeligste Misforhold». Artiklen omtaler videre, at Danske har Ret til at drive Fiskeri paa islandske Søterritorium, selv om de ikke er bosatte paa Island, og nu udtaler der i Artiklen Frygt for, at Danske vil slaa sig ned ved Island, om der oprettes et dansk Storfiskeri.

«Island» skriver videre, at Ligeretsbestemmelserne er upassende for begge Folk og foreslaar til Slut, at Islænderne skal tilbyde Danske, at Forbudslovens Ligeretsbestemmelse helt bortfalder, saa at Danske i ingen Henseende faar større Ret her i Landet end andre Udlændinge. Og de kunde stille Danske dette Tilbud allerede paa Nævnets næste Møde.

Ligeretsbestemmelserne har ikke været til Skade for Island. — En Udtalelse af Professor Arup.

I Anledning af denne Artikel i «Island» har «Social-Demokra-